

Výroční zpráva ZO ČSOP Armillaria za rok 2003

36/08. ZO ČSOP ARMILLARIA existuje od srpna roku 1996 a je otevřena novým zájemcům o členství a práci v ČSOP či o dobrovolnou pomoc v oblasti ochrany přírody a životního prostředí.

Naším posláním je přispívat k ochraně a ozdravení přírody - tedy krajiny a životního prostředí jako celku.

Za velice důležitou část naší činnosti považujeme ekologickou výchovu a osvětu. Chceme, aby si lidé uvědomili energetickou i surovinovou zátěž i stav naší společnosti v souvislostech. A aby se na základě tohoto poznání sami a dobrovolně rozhodli postupně snižovat svou spotřebu, aby dávali přednost zboží a zejména potravinám ve vratných nebo alespoň recyklovatelných obalech, separovali znovu využitelné složky domácího odpadu, pečovali o čistotu svého okolí...

Pokračujeme v mapování krajiny i přírodně hodnotných území a sekámí luk. Mapujeme invazní druhy rostlin a zajišťujeme jejich likvidaci. Pořádáme semináře, konference, přednášky, výstavy, besedy pro školy i veřejnost. Publikujeme významnější poznatky a informace, pracujeme s médii, účastníme se správních řízení. Poskytujeme konzultační služby občanům, městu, obcím i dalším neziskovým organizacím.

Především se však snažíme přispět ke vzájemnému pochopení mezi různými organizacemi, institucemi a veřejností.

Zapojujeme se do komunikace s Ministerstvem životního prostředí ČR, s Libereckým krajem, Statutárním městem Liberec, s obcemi, s občany, s podnikatelskými subjekty a s dalšími neziskovými organizacemi. Řadu akcí sami iniciujeme nebo organizujeme.

Tuto činnost v celé šíři můžeme realizovat díky finanční, mediální i materiální podpoře ze strany našich partnerů, díky morální podpoře široké veřejnosti i významných představitelů veřejného života a v neposlední řadě i díky rostoucímu podílu členů i zaměstnanců na řešených úkolech.

Mezi nejdůležitější projekty roku 2003 patřil již po desáté celoroční projekt "PŘÍRODA NENÍ NA JEDNO POUŽITÍ" aneb „Recyklace odpadů na Liberecku“, tentokrát s vyvrcholením nazvaným „ČLOVĚK PŘÍRODĚ – PŘÍRODA ČLOVĚKU“, které se uskutečnilo za přítomnosti náměstka primátora města Liberce Ing. Jiřího Veselky a dalších milých hostů. Za významnou považujeme činnost Pozemkového spolku „Mokřady a louky Liberecka“, který je součástí ZO ČSOP Armillaria. V oblasti praktické ochrany a péče o krajinu je to likvidace invazních druhů rostlin, sekání druhově bohatých luk, sběr semen i odborné floristické a zoologické mapování. Zkrátkodobých akcí považujeme za důležitou celosvětovou kampaň „CLEAN UP THE WORLD“, již jsme od roku 1999 na Liberecku organizátory, dále organizace akce „Týden občanských iniciativ“, který se uskutečnil v rámci celostátní kampaně „30 DNÍ PRO NEZISKOVÝ SEKTOR“ v Liberecké knihovně.

Bližší informace o aktivitách realizovaných v průběhu roku 2003 najdete na dalších stránkách této výroční zprávy nebo na našich internetových stránkách www.armillaria.cz a reynoutria.cz.

Závěrem Vám jménem ZO ČSOP Armillaria slibuji, že v dosavadní náplni naší činnosti budeme pokračovat se stejným profesionálním nasazením, abychom si přízeň našich partnerů, podporovatelů a členů zasloužili.

Mgr. Květa Morávková
předsedkyně ZO

ODPADY

Separace recyklovatelných odpadů – věc veřejná.

Celkové náklady: 345 000,- Kč

Dotace Ekofondu SML: 188 000,- Kč

Projekt je pokračováním stejně nazvaného a úspěšně realizovaného projektu z loňského roku a navazuje na dlouholeté aktivity ZO ČSOP Armillaria v problematice recyklací domovních odpadů. Rozvíjí dosavadní systém sběru recyklovatelného odpadu na školách a veřejnosti přístupných místech. Mezi hlavní činnosti patří informační kampaně a přednášky, koordinace sběru surovin ze škol a dalších sběrných míst, vyhlášení výsledků a nejlepších sběratelů ze škol, skladování, zhodnocení surovin a odbytu, seminář o možnostech odbytu a využití jednotlivých materiálů.

Dlouhodobý projekt:

„PŘÍRODA NENÍ NA JEDNO POUŽITÍ“ aneb „RECYKLACE ODPADŮ NA LIBERECKU“ a Sběr recyklovatelných odpadů na školách

V oblasti nakládání s odpady považuje ZO ČSOP Armillaria za nejdůležitější aktivní zapojení dětí do sběru recyklovatelných odpadů, neboť jejich prostřednictvím se daří úspěšně zavádět ekologické myšlení a chování do života jednotlivých domácností. Základním pilířem je projekt „PŘÍRODA NENÍ NA JEDNO POUŽITÍ“ aneb „Recyklace odpadů na Liberecku“, který je zaměřen zejména na děti školního a předškolního věku.

Díky tomuto projektu je Liberec prvním městem v České republice, kde se podařilo realizovat sběr separovaného odpadu prostřednictvím mateřských, základních a středních škol. Do projektu je zapojeno celoročně 94 školských zařízení libereckého regionu, která fungují zároveň jako sběrná místa.

V roce 2003 se podařilo žákům libereckého regionu nasbírat více než 1.100 000 ks PET lahví, 70 000 ks baterií, asi 3 tuny plastových kelímků, asi 12 tun nápojových kartonů a 490 kg hliníku. (Pro zajímavost: výroba hliníku z recyklovaného hliníkového odpadu představuje úsporu 95 % energie oproti výrobě ze surového bauxitu.).

Jako odměnu i jako motivaci k dalšímu sběru vyhlašuje ZO ČSOP Armillaria pravidelně v průběhu jednoho školního roku 2 soutěže. Na konci prvního pololetí jsou vylosovány losy, které žáci, resp. školy obdržely za odevzdaný sběr podle odevzdaného množství. Tyto ceny byly předány zástupcům škol v průběhu měsíce února. Vyhodnocení druhé soutěže a předání cen proběhlo v rámci říjnového vyvrcholení projektu na liberecké radnici (viz dále).

ZO ČSOP Armillaria provozuje na území Liberce 2 sběrné dvorečky určené na sběr všech druhů recyklovatelných odpadů – v Riegrově ulici (u DDM Větrník) a v Bažantí ulici (u Ekocentra Ještěd) a 3 sběrná místa určená na sběr PET lahví u hypermarketu NISA CENTER v Liberci-Doubí. Občané si na tato místa zvykli a čistota nasbírané suroviny se stále průběžně zlepšuje. Naší stálou snahou je počet těchto sběrných míst rozšířit.

Z toho důvodu nabídla ZO ČSOP Armillaria své zkušenosti i praktickou pomoc při zakládání obdobných sběrných míst dalším obcím. Za finanční podpory z Ekofondu města Liberec realizuje systém propagace a sběru odpadů ze škol a školek na území města, za spolupráce s firmou .A.S.A a s podporou některých větších obcí (např. Českého Dubu) a díky jednotlivým sponzorům se daří zajistit svoz z ostatních míst okresu Liberec. Pokračuje i osvětová kampaň na materiály, u nichž je možná jejich materiálová recyklace, o možnostech jejich odbytu a využití.

Ekologická výchova pro žáky ZŠ a přednášková činnost

V roce 2003 uspořádala ZO ČSOP Armillaria ve spolupráci s DDM Větrník v Oldřichově, na Mariánskohorských boudách a na Hubertce celkem 23 dvoudenních ekologických seminářů, kterých se zúčastnilo více než 400 žáků a 32 učitelů základních škol z Liberce, Hrádku n. N., Ostašova, Frýdlantu a Českého Dubu.

V praktické části pomáhali účastníci semináře např. s prací v lesních školkách, při sběru bukvic a úklidu klestí. Při výletech se dozvídali mnoho zajímavostí o lese, jeho obyvatelích, o vztazích ve fungujících ekosystémech a o problémech, které s sebou narušení přírodní rovnováhy přináší.

Večery byly spojené s promítáním diapositivů přírodních krás z nejrůznějších částí světa (Island, Apeniny, Pyreneje, poušť Kara Kum a další), s výukou country tanců a mexických tanců a s tradičními soutěžemi, písničkami, povídkami...

Dále se uskutečnilo 6 přednášek zaměřených na ochranu přírody, invazních rostlin a odpadů pro celkem 130 žáků základních škol.

Přednášky pro veřejnost probíhaly také v prostorách Ekocentra ČSOP Ještěd a v Centru občanských iniciativ.

Mezi nejúspěšnější patřila přednáška "Ochrana přírody na Liberecku" s diapositivy a výkladem Mgr. R. Višňáka a Mgr. K. Morávkové, která byla situována na první jarní den.

Řada seminářů a pracovních setkání proběhla pro zvané skupiny odborníků a zástupců zainteresovaných institucí. Jednalo se o témata invazních druhů, řešení problematiky zpracování recyklovatelných odpadů, přípravy strategických a koncepčních materiálů regionu a o záchranu Libereckých lázní. ZO ČSOP Armillaria byla buď jejich organizátorem či iniciátorem a aktivně se účastnila jejich průběhu - včetně řešení úkolů z těchto akcí vyplývajících.

**30 dní pro občanský sektor
Liberec 2003**

**Týden občanských iniciativ
10.-16. února 2003**

**nová budova Státní vědecké
knihovny**

**Téma:
Filantropie**

"Týden občanských iniciativ Liberecka" byl pořádán již třetím rokem skupinou aktivních NNO a organizátorů pracujících zároveň v komisi občanských iniciativ při Radě města Liberec, hlavní organizaci převzala ZO ČSOP Armillaria a Asociace nestátních neziskových organizací Libereckého kraje (a v ní zastoupené organizace). O záštitu byly požádány Dagmar Helšusová - náměstkyně primátora a Ing. Eva Bartoňová - náměstkyně hejtmana KÚ LK.

Záštitu celé kampaně v Libereckém kraji nesl RNDr. F. Pelc.

Výsledkem akce bylo představení celospolečensky potřebných aktivit a zajímavých činností celého spektra NNO Libereckého kraje, s důrazem na aktivity a projekty realizované ve spolupráci s dalšími subjekty - zejména s Městem Liberec, dalšími městy a obcemi kraje, ale i s dalšími vzdělávacími institucemi apod.

Témata besed: Trápí tě zdraví? Nejsi na to sám
Spolupráce ekologických NNO a kraje v r. 2003
Občan a rozvoj města - příklady úspěšných projektů a
Ochrana přírody a ZCHÚ LK v r. 2003

výstava: Nezáludný neziskový svět

Výstavy se zúčastnilo 53 organizací a podle našich odhadů výstavu shlédlo minimálně 3500 tisíc návštěvníků, semináře navštívilo celkem 72 osob.

„Ochrana přírody“

ČSOP Armillaria založila v roce 1999 pozemkový spolek v roce 2000 získala i akreditaci od Národního pozemkového spolku a každoročně vyvíjí činnost

Pozemkový spolek „Mokřady a louky Liberecka“

Tento pozemkový spolek, jež je součástí ZO ČSOP Armillaria, sdružuje vlastníky, hospodáře a nájemce ekologicky cenných pozemků. Navazuje na tradici prvorepublikových okrašlovacích a ochrannářských spolků. Hlavním cílem pozemkového spolku je zajistit péči o cenná území s výskytem vzácných rostlinných a živočišných druhů způsobem šetrným k přírodě i o historické objekty, které tato území výtvarně a kulturně obohacují.

Pozemkový spolek usiluje o postupné získávání právních vazeb k cenným územím (dlouhodobé pronájmy, vkládání věcného břemene ve prospěch ochrany přírody, dohody s vlastníky či odkoupení pozemků) a pravidelně o takto získaná území pečuje. Dále usiluje o zajištění ochrany některých cenných, dosud nechráněných území. V současné době má spolek v dlouhodobém pronájmu 2,5 ha pozemků, o dalších 25 ha jedná s jejich vlastníky a správci. Celkem pečuje o 45 ha luk a mokřadů v regionu. Do oblasti zájmu pozemkového spolku spadají zejména lokality Veseckého údolí, kde usiluje o vyhlášení přírodního rezervace, Prosečský hřeben, kde usiluje o vyhlášení přírodního parku, přírodní rezervace Meandry Smědé a přírodní památka Lukášov s proslulou krokusovou loučkou.

V roce 2003 – pátém roce existence pozemkového spolku „Mokřady a louky Liberecka“ se podařilo udržet široký rádius působnosti. Byl odveden velký kus praktické práce na všech lokalitách, zejména na všech loukách a na lokalitě Meandry Smědé, kde došlo k výraznému potlačení výskytu všech tří hlavních invazních druhů - křídlatky, netýkavky i třapatky.

Došlo k dalším jednáním se soukromými vlastníky pozemků. Ve velmi pokročilé fázi jsou jednání s významným správcem pozemků - pozemkovým fondem v Liberci a v Jablonci nad Nisou a s obcemi na Višňová a Pěnčín.

Jednání trvají, bohužel, poměrně dlouho – řádově uběhnou mezi jednotlivými komunikačními kroky celé měsíce. Přesto je nelze uspěchat. V mezidobí se pozemkový spolek snaží o zviditelňování záměrů i výsledků svých aktivit. Zároveň probíhají práce na přípravě podkladů pro vyhlášení přírodní rezervace Vesecké údolí – návrh na vyhlášení rezervace a návrh plánu péče o toto území. V dubnu na Den Země byla za účasti náměstka primátora Ing. Jiřího Veselky slavnostně otevřena naučná stezka Vesecké údolí. Podle potřeby jsou průběžně opravovány její mostky a povaly.

Byla zahájena informační kampaň pro jednotlivé obce a vybrané vlastníky pozemků v prostoru Černostudničního hřebene, Císařského kamene a Prosečského hřebene i osobní jednání s vlastníky. Někteří vlastníci se zúčastnili připravených informačních akcí (v obcích a v klubu Na Rampě). Dosud trvá velká zdrženlivost vůči jakékoli změně oproti současnému stavu.

Byly využity rady právnícké kanceláře. Návrhy smluv jsou však stále v jednání s vlastníky, proto bude třeba před podpisem smluv dalších konzultací. Bude třeba aktualizovat i již podepsané smlouvy s převodem práv na Národní pozemkový spolek jako třetí subjekt smlouvy.

Jednání s úřady samospráv měst a obcí byla vcelku úspěšná. V regionu vzniká povědomí o existenci pozemkového spolku „Mokřady a louky Liberecka“, na některých úřadech již fungují kontaktní osoby, které předávají informace o činnosti pozemkovém spolku vlastníkům pozemků s výskytem chráněných a ohrožených druhů. Jedná se zejména o Magistrát města Liberec, Správu CHKO Jizerské hory, okresní a obecní úřady příslušných obcí zájmových lokalit. Vytvořeny byly dobré základy komunikace i s novým pracovištěm ochrany přírody na krajském úřadě v Liberci.

**„CLEAN UP THE WORLD“
„Jít příkladem“
aneb ekologická výchova v praxi**

„Clean up the World“ je celosvětová kampaň za čistší svět. Od roku 1999 je ZO ČSOP Armillaria organizátorem a garantem této akce na Liberecku.

Na jaře 2003 bylo zorganizováno 35 úklidových akcí, na podzim pak 27 obdobných akcí pro školy, neziskové organizace i širokou veřejnost. Zúčastnilo se jich 1607 osob, které nasbíraly 12712,5 kg odpadů a vyčistily tak vybrané lokality zeleně od běžných i velkoobjemových odpadů.

Do kampaně se přihlásilo celkem 17 dalších organizací, z toho dvanáct škol, celkem 15 školních kolektivů. Oddíly TOM se často účastnily dvou až tří úklidových akcí během jedné kampaně. Děti byly oceněny samolepkami a pohlednicemi, na jejichž vytištění přispělo prostřednictvím Ekofondu i Město Liberec. Byly navázány kontakty s řadou organizací na budoucí opakování této kampaně.

Cílem projektu je nejen fyzicky uklidit veřejná prostranství, ale zejména přispět k tomu, aby si lidé uvědomili svou odpovědnost za stav svého bezprostředního okolí i životního prostředí jako celku.

ZO ČSOP Armillaria se při organizaci úklidu zaměřuje také na lokality, kde má jiné zájmy z hlediska ochrany přírody či pozemkového spolku - tedy na Vesecké údolí, lesík u letiště, lesík u teplárny a další přírodní lokality v Liberci či v příměstském území směrem na Jablonec.

Péče o cenná zvláště chráněná území v roce 2003

Přírodní rezervace Meandry Smědé

Bylo posekáno 20 ha hodnotné nivy. V území probíhal také monitoring výskytu invazních druhů rostlin (křídlatek netýkavky, třapatky), postřík částí porostů třapatky dřípené a ručně byly opakovaně vytrhávány všechny nalezené rostliny netýkavky žláznaté – nejpozději v době květu, aby nedošlo k vysemenění do půdy.

Přírodní památka Vápenice

Proběhla letní seč a úklid sena na lokalitě. Při okrajích lokality byly prořezány hloly a šípkové keře, v sousedním lesním porostu pak uschlé smrky.

Přírodní památka Lukášov

Ještě před vykvetením krokusů byly instalovány zábrany proti jeich okusu. Celá lokalita byla v rámci projektu záchrany a obnovy luk sečena a uklizena.

Připravovaná přírodní rezervace Vesecké údolí

Ke Dni Země bylo uklizeno okolí a trasa naučné stezky Vesecké údolí, zahrnující 7 informačních tabulí na 2,7 km vycházkové trasy v nivách Mlýnského a Lučního potoka. Zároveň byly opraveny a rozšířeny úseky s povalovými chodníky a mostky, posekáno 2,5 ha květnatých luk a na jaře i na podzim byl proveden úklid území od odpadků.

Dílčí projekty v rámci ochrany přírody realizované za podpory Ministerstva životního prostředí ČR, ÚVR ČSOP, Ekofondu Statutárního města Liberec a Krajského úřadu Libereckého kraje

Zachování a obnova druhově bohatých luk

Díky programu na záchranu biodiverzity a programu péče o krajinu bylo za finanční podpory MŽP, Libereckého kraje, Jabloneckého městského úřadu a ÚVR ČSOP posekáno 13 lokalit s výskytem chráněných a ohrožených druhů a společenstev. Na většině z nich byla v letošním roce sbírána i data o výskytu významnějších druhů. Na celkem 8 lokalitách Liberecka a Jablonecka byla sebrána semena celkem 32 druhů, které budou pěstovány pro regionální směsi druhů na dosevy vytipovaných lokalit v regionu. Na 4 dalších lokalitách probíhaly inventarizace a jednání s vlastníky – předpokládáme péči o ně v následujících letech.

I v roce 2003 pokračovala spolupráce se ZO ČSOP Křižánky a s dalšími partnery, zejména s firmou Planta Naturalis – hlavním dodavatelem lučních směsí na realizaci dlouhodobého projektu „Obnova druhově bohatých luk“.

Mapování výskytu orchidejí na Liberecku a Jablonecku

Celkem bylo sledováno 11 druhů orchidejí na 15 lokalitách Liberecka. Početnost populací je obecně velmi nízká – mezi 10 – 90 ks. Na sekaných lokalitách (Luhov, Zdislava) jsou populace početnější. Řada sledovaných druhů se v území vyskytuje pouze na omezeném území či jen v jedné lokalitě. Pouze *Listera ovata*, *Dactylorhiza majalis* a *D. longibracteata* jsou v území podstatně hojnější a je možno dále doplňovat informace o jejich výskytu. Na území Jizerských hor je několik dalších lokalit *Platanthera bifolia* a *P. chlorantha*.

Mapování a likvidace invazních druhů rostlin

Za invazní rostliny označujeme druhy, které nejsou na našem území původní, ale zdomácněly a velmi rychle se rozšířily do volné přírody. Agresivně osidlují nové lokality, vytvářejí na nich mohutné porosty, vytlačují původní rostliny a živočichy, rozrušují svými kořeny břehy, okraje silnic, cest a náspů.

V roce 2003 jsme zlikvidovali cca 12 ha ploch zarostlých invazními rostlinami - 3,5 ha netýkavky v Přírodní rezervaci Meandry Smědé a cca 7 ha křídlatky v okolí Smědé, 5 ha křídlatky v povodí Lomnice.

Stále provozujeme internetové stránky: www.reynoutria.cz, které jsou otevřené i pro další řešitele projektů a problematiky invazních rostlin.

Floristické mapování Lužických hor

Projekt umožňuje kontinuální sběr dat pro podrobnou znalost floristického složení tohoto chráněného území v návaznosti na dosud prováděné inventarizace z minulých let a jednak umožňuje vymezení nových hodnotných území v rámci sledovaných čtverců. Evidovány byly všechny významné lesní i nelesní druhy a cenná stanoviště těchto druhů dle metodiky Lesů ČR a ČSOP. Evidence byla v terénu prováděna dle metodiky síťového mapování obdobně prováděného i v sousedních CHKO.

Informace jsou využívány pro ucelenou práci CHKO Lužické hory, pro opatření v krajině a v lesních porostech a pro zájmy ochrany přírody, včetně poznávání dynamiky výskytu populací chráněných druhů při opakovaných sledováních. V rámci tohoto projektu bylo v roce 2003 zmapováno celkem 14 čtverců, tj. více než 26 km² území.

Mapování výskytu jednotlivých druhů obojživelníků a jejich biotopů v Severních Čechách (Lužické hory a podhůří)

Ve sledovaném území bylo v roce 2003 byl dokončen průzkum RNDr. Zdenou Mrlíkovou.

Z hlediska zvláště chráněných druhů se jako nejvýznamnější jevila lokalita rybníků u Kunratic a přilehlých nivních luk na řece Svitávce a jejích přítocích. Právě zde byly zjištěny tři kriticky ohrožené druhy: ropucha krátkonohá (*Bufo calamita*), blatnice skvrnitá (*Pelobates fuscus*), skokan skřehotavý (*Rana ridibunda*). Za další významnou lokalitu lze považovat rybníky u Janovic, kde byly zjištěny čtyři silně ohrožené druhy: skokan štíhlý

Za nejvážnější ohrožující faktory na populace obojživelníků lze považovat eventuální změnu vodního režimu v nivách, lesích nebo vodních nádržích, popř. možné znečištění vod nebo přilehlých lučních pozemků, které by mohlo ohrozit rozmnožovací lokality a tím zásadně ovlivnit populace všech vyskytujících se druhů. Vzhledem k tomu, že většina sledovaného území se nachází v chráněné krajinné oblasti, kde je všeobecný ochranný režim vodních a mokřadních biotopů dán zákonem, lze riziko takového nebezpečí považovat za relativně nízké.

Negativním faktorem ale zůstává křížení tahových cest obojživelníků se silnicemi, kde zvláště v jarních měsících dochází ke hromadným úhynům žab. Ačkoli se tato kriticky nebezpečná místa vyskytovala u všech sledovaných vodních nádrží, díky relativně nízkému provozu na komunikacích nedosahovaly úhyny ve sledované oblasti tak drastických rozměrů jako v některých jiných lokalitách, kde se tahové cesty kříží s frekventovanými

Monitoring populací dravců a sov jako vrcholových predátorů – zjištění početnosti populace výra velkého (*Bubo bubo*) a zmapování jeho hnízdišť v oblasti Lužických hor

Během projektu byly sbírány informace o úspěšnosti hnízdění výrů i dalších sov a dravců, o jejich teritoriích, potravní nabídce a konkurenčních vztazích, stejně jako o vzájemných vlivech, početnosti všech predátorů a početnost kořisti na celkem 13 lokalitách. Prováděny byly i odborné analýzy vývržků. Závěrečná zpráva uvádí i výstupy důležité pro druhovou ochranu a podporu hnízdních možností ptačích predátorů v tomto území.

Chování mladých výrů velkých (*Bubo bubo*) po opuštění hnízda – zjištění behaviorálních strategií pro lepší ochranu hnízdních biotopů a potravní základny

Individuální radiotelemetrické sledování označených ptáků může poskytnout nenahraditelné informace o jejich chování, migracích, využívání potravy, prostorovém šíření a dalším chování až do založení vlastního hnízda. Jedná se o chování, které má zásadní význam pro stabilitu, životaschopnost a populační dynamiku daného druhu. Během projektu byly získány informace o chování označeného mláděte výra velkého od opuštění hnízda přibližně do věku 6 měsíců. Sledována byla potravní pestrost mláděte i rodičů, velikost teritoria v čase, věrnost rodišti i schopnost přežití v extrémních podmínkách. Zpráva obsahuje množství zajímavých a nových etologických informací včetně výsledků získaných rozbořením potravních zbytků.

Vyvěšování budek pro zpěvné ptactvo

Kromě péče o 400 již vyvěšených budek se podařilo v roce 2002 vyvěsit 100 nových budek. ZO ČSOP Armillaria tedy pečuje celkem o cca 500 budek na území Prosečského hřebene, Harcovského hřebene, v okolí Císařského kamene a Oldřichova v Hájích a Hraničné.

Současné převážně kulturní porosty neposkytují dostatek dutin vhodných pro hnízdění zejména některých druhů ptáků. Lesy ČR a.s. ve spolupráci s ČSOP podporují druhovou pestrost pomocí vyvěšování a finiční podpory čištění ptačích budek různých typů. Nejhojněji jsou vyvěšeny sýkorníky. Na vhodných stanovištích jsou umísťovány také sýcovníky, rehkovníky, šoupálkovníky a budky pro sovy.

Ptáci zemědělské krajiny

V rámci ČR probíhá již několik let monitorovací program, zjišťující aktuální rozšíření silně ohrožených druhů: chřástala polního (*Crex crex*) a křepelky polní (*Coturnix coturnix*), Program sleduje změny jejich početnosti a propaguje jejich ochranu.

V roce 2002 bylo provedeno kontrolní mapování výskytu chřástala polního a křepelky polní na území o rozloze cca 700 km², kde toto mapování proběhlo již v roce 2001. Vymezené území zahrnuje oblast Českolipska, Lužických hor a částečně i Ještědského hřbetu. Podrobněji bylo provedeno zmapování některých biotopů, zvláště v oblasti horských luk a některých nivních poloh (Ploučnice, Svitávka, Šporka).

Přítomnost sledovaných druhů byla zjišťována především akusticky, s využitím vokalizace samců v období toku a hnízdění. Většina pozorování byla prováděna během nočních hodin. Denní záznamy obsahují popis biotopů, podrobnější ornitocenologický průzkum se zaměřením na přítomnost dalších ohrožených druhů ptáků, např. ůhýk obecný a ůhýk šedý, koroptev polní, čejka chocholatá, aj.

Získané kvantitativní údaje byly porovnány s výsledky průzkumů v roce 2001. V souhrnu výsledků je uveden stav populací obou cílových druhů v celé zájmové oblasti, charakteru a preferencí obývaných biotopů a výsledcích ornitologických průzkumů.

Posouzeny byly možnosti ohrožení biotopů a navržena ochranná opatření. Výsledky byly předány orgánům ochrany přírody jako podklad pro správní řízení, popř. pro vyhlášení chráněných území.

Mapování a záchrana obojživelníků na Liberecku

Záchrana obojživelníků na lokalitě u Hypernovy v Liberci Doubí byla prováděna v průběhu dubna. Využito bylo cca 150 m instalovaných zábran.

Na osmi sledovaných lokalitách na Liberecku (Václavice – pískovna II, Horní Řasnice, Heřmanice – lom, rybník Dubák, Hraniční rybník, Poustka, Černousy – V Poli, Panenský rybník- je jich 8 ??) bylo zaznamenáno celkem 8 druhů obojživelníků. Při srovnání s daty zjištěnými v roce 2001 se ukazuje nutnost následných kontrol lokalit a zejména vyhledávání dosud neznámých lokalit i v dalších letech.

Čolci a mloci mají poměrně značný bioindikační význam. Na rozdíl od žab jsou draví i v larválním stadiu. V obývaném ekosystému (kaluž, tůň, rybník) musí být kromě fytoplanktonu a řas (báze, producenti) též rozvinuté společenstvo zooplanktonu, proto je jejich výskyt vázán na diverzifikovanější ekosystémy.

Ke zlepšení současného stavu prostředí většiny sledovaných lokalit by napomohla dosadba vhodných břehových dřevin a úprava břehů vodních ploch vedoucí k vytvoření příbřežních mělčin a k rozvoji litorálů, což by zlepšilo podmínky pro rozmnožování obojživelníků a patrně by také vedlo ke zvýšení jejich početnosti i druhové pestrosti.

Publikační činnost a práce s médii

V roce 2003 vydala ZO ČSOP Armillaria:

skládačku "Obojživelníci Lužických hor" o obojživelnících a jejich ochraně (skládačka z formátu A4, oboustranně plnobarevná, náklad 2 000 ks)

pohlednice s náměty „Invazní rostliny Severních Čech“ a „Křídlatka na Liberecku“ apelující na občany, aby si dávali pozor na tyto problematické rostliny a nezavlékali je na nové lokality (v rámci pozemkového spolku a projektu PHARE, náklad 3 000 + 3 000 ks)

plakáty, letáčky a pamětní lístky k projektu „Člověk přírodě – příroda člověku“ (plakáty formát A4 plnobarevné, náklad 1000 ks, pozvánky a pamětní lístky, jednobarevné, náklad 1000 ks)

8 druhů samolepek s motivy chráněných a ohrožených druhů pro akci "Clean up the World" a s informacemi o pozemkovém spolku

K vydání je připravená reeditovaná publikace "Praktický rádce" aneb "Jak chránit životní prostředí na Liberecku. Díky nedostatku finančních prostředků je tisk této publikace odložen na následující rok. Plánovaný a minimální potřebný náklad je 5000 ks formátu A5 s dvoubarevnou obálkou na recyklovaném papíře, rozsah cca 80 stran.

K vydání je připravená také regionální publikace "Natura 2000 v Libereckém kraji. Obsahuje informace o obecných zásadách přípravy soustavy Natura 2000, o tzv. ptačích územích i o jednotlivých lokalitách s výskytem naturových druhů rostlin a živočichů a jednotlivých naturových biotopů (náklad je 1000 ks formátu A5 v plnobarevném provedení s dvoubarevnou obálkou na recyklovaném papíře, rozsah 20 stran).

Průběžně vydává ZO ČSOP Armillaria pravidelné tiskové zprávy ke konkrétním akcím a projektům, přispívá do celostátních ochrannářských periodik, Šoty a spoty o činnosti odvysílaly regionální televizní i rozhlasové redakce.

Hospodaření ZO ČSOP v roce 2003

(v celých tisících Kč)

Rozvaha

AKTIVA	1.1. 2003	31.12. 2003
Stálá aktiva	7	0
Dlouhodobý nehmotný majetek - software		
Oprávký k - softwaru		
Dlouhodobý hmotný majetek - pozemky		
- stavby		
- movité věci		
- drobný dlouhodobý hmotný majetek	259	203
Oprávký k – stavbám		
- movitým věcem	-252	-203
- drobnému dlouhodobému hmot. majetku		
Oběžná aktiva	494	355
Zásoby – poskytnuté zálohy na zásoby		
Pohledávky - odběratelé	92	58
- jiné pohledávky	15	72
Poskytnuté provozní zálohy		
Krátkodobý finanční majetek - pokladna		
- bankovní účty		
ÚHRN AKTIV	501	355
PASIVA		
Vlastní zdroje krytí stálých a oběžných aktiv	173	249
Jmění – vlastní jmění		
Hospodářský výsledek - účet hospodářského výsledku	-44	97
- ve schvalovacím řízení		

- nerozdělený zisk minulých let	217	152
Cizí zdroje	328	106
Krátkodobé závazky - dodavatelé	31	38
- přijaté zálohy	219	0
- zaměstnanci	69	44
- závazky k inst..soc. zabezp. a zdr. poj.	9	25
- daň z příjmů	-1	0
- ze vztahu k státnímu rozpočtu		
- jiné	0	-1
Přechodné účty pasivní – výnosy příštích období		
- dohadné účty pasivní	1	0
ÚHRN PASIV	501	355

ZO ČSOP Armillaria vede od roku 2002 podvojně účetnictví a v roce 2003 dosáhla výnosů 2,8 mil. Kč.

K nejvýznamnějším zdrojům patřily dotace Ministerstva životního prostředí na projekt likvidace křídlatky a na realizaci opatření v rámci PPK (celkem 482 tis. Kč), dále zakázky ÚVR ČSOP na realizaci drobných projektů v rámci programů biodiverzity a pozemkových spolků (celkem 230 tis. Kč), dotace Ekofondu města Liberec na projekty v rámci ekologické výchovy a ochrany ŽP (celkem 231,5 tis Kč) a Libereckého kraje na ekologickou výchovu (celkem 45 tis Kč).

V roce 2003 byl zúčtován Projekt Phare CBC na nějž jsme obdržely zálohu dotace 219 tis. Kč již v roce 2002, doplatek dotace pak činil 150 tis Kč..

Významné byly i vlastní výnosy v rámci hlavní činnosti organizace (celkem cca 900 tis Kč). Přijaté dary činily 44 tis Kč.

Hospodářský výsledek byl kladný (97 tis. Kč) a bude využit na nedotované aktivity v následujícím roce.

Výkaz zisku a ztrát

Účtová třída 5	
spotřeba materiálu	375
spotřeba energie	4
opravy a udržování	49
cestovné	201
ostatní služby	1141
mzdové náklady	723
zákoně sociální pojištění	147
jiné ostatní náklady	37
odpisy dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku	7
Účtová třída 5 celkem	2684
Účtová třída 6	
tržby z prodeje služeb	1046
tržby z prodeje zboží	196
úroky	
jiné ostatní výnosy	57
tržby z prodeje dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku	
přijaté členské příspěvky	
provozní dotace	1501
Účtová třída 6 celkem	2800
Hospodářský výsledek po zdanění	97

**V roce 2003 naše projekty a aktivity podpořili,
na činnostech spolupracovali:**

Ústřední výkonná rada Českého svazu ochránců přírody
Ministerstvo životního prostředí ČR
Evropská unie - program PHARE CBC
Ekofond Statutárního města Liberec
Krajský úřad Libereckého kraje
.A.S.A. Liberec, a.s.
Nadace pro záchranu a obnovu Jizerských hor
Nadace škola hrou
Úřad práce Liberec
Městský úřad Český Dub
OSPAP – velkoobchod papírem, a.s.
firma MATĚ
Tiskárna OFSET VALEŠ, s.r.o.
manželé Maříkovi
Dája Spalková

**Děkujeme jim i všem dalším příznivcům
a dobrovolníkům**